Вероватно се сећате како су се лежерно састајали председник Србије, Борис Тадић и хрватски председник Иво Јосиповић, како су пили кафу на платоу код Филозофског факултета у Београду, шетали ривом у Опатији, ћаскајући с пролазницама. Колико се њихов пријатељски однос преноси на народе који живе у државама на чијем су челу? На тренутке нам се чини да делује – слушамо вести како је велики број српских туриста летовао на хрватском приморју и позиве с хрватске стране да дођемо поново. Следећег тренутка читамо вест да су полупани прозори на цркви у Задру, исписани увредљиви графити, на улици псован православни свештеник. Тешко је једноставно одговорити на питање да ли се побољшао живот Срба у Хрватској, каже владика далматински Фотије, члан Светог архијерејског Синода Српске православне цркве, из чије епархије неретко стижу вести о инцидентима изазваним националном и верском нетрпељивошћу.

– Неки показатељи говоре да се положај српске Цркве и нашег народа у Хрватској поправља. СПЦ има потписан уговор са хрватском државом, који у основи регулише њен правни положај и дозвољава јој слободу мисије, као вековне традиционалне Цркве на овим просторима. Поред тога, учињен је и значајан помак на повратку црквене имовине, међутим, још не у довољној мери. Позитивно је и то да постоји верска настава за православну децу, која је организована у хрватским основним и средњим школама и на свим местима где има довољно српске деце. Негативно су прогон нашег народа и њихове разрушене куће и заузети станови. Уз то, многи људи из разних разлога не могу да се врате и наставе свој живот као пуноправни грађани Хрватске – каже владика Фотије у интервјуу „Политици”.

Како разумети неправилност на попису када је Србима сугерисано да не могу да се изјасне као православци, већ само као гркокатолици?

Већ на почетку овог пописа уочене су неправилности према Србима и то највише у задарској жупанији. У селу Смилчићу код Бенковца у више кућа православних Срба људи су мимо своје воље уписивани као гркокатолици (унијати). Чак је један човек на ту злоупотребу пописа духовито реаговао, рекавши: „Откуд код Грка католици?” Ми се искрено надамо да ће овај случај остати усамљен, али треба сачекати коначне резултате

пописа. Наш патријарх Иринеј је, као председник Светога синода, позвао све Србе у региону да се на овом попису слободно изјасне као Срби православне вере. Попис становништва није ствар политикантства, већ најшири демократски чин, који подразумева слободу изјашњавања. Уколико не би било тако, попис становништва може се претворити у своју супротност и прећи у сферу манипулације, што је незамисливо у озбиљним демократским државама.

Србија и Хрватска кроз бројне састанке највиших државних званичника, раде не унапређењу односа. Колико се то осећа у животу српске Цркве и српског народа у Хрватској?

Дијалог је увек добар пут, јер укида предрасуде и отвара нове перспективе. То се може рећи и за тренутне односе између две суседне државе у регији – Србије и Хрватске. То је свакако позитиван курс и добар за наш народ, јер нормализација односа између наших држава доприноси бољем животу људи. Апсурдно је да тако нешто појединцима не одговара. Има још људи на овим просторима, који непрестано користе реторику рата, мржње и искључивости и на тој мрачној философији граде своју политичку будућност.

Црква је насупрот томе увек за политику мира и подржава оне политичке програме који су најсличнији учењу Јеванђеља.

Какви су Ваши односи са локалном Римокатоличком црквом?

Трудимо се да ти односи буду хришћански и јеванђелски, без обзира на разлике које постоје у догматском учењу и у предању православља и римокатолицизма. Лично сам у новије време имао сусрете са надбискупом Баришићем у Сплиту и недавно са новим надбискупом Пуљићем у Задру. Сви добронамерни људи, без обзира на веру, гладни су и жедни да чују истинску јеванђелску реч, а данас им се антивредности покушавају наметнути као критеријум и мерило живота. Та чињеница повећава одговорност нас који водимо, како Православну, тако и Римокатоличку цркву, јер управо ово време изискује истинске сведоке Христове.

Бројни храмови СПЦ претрпели су велика оштећења током ратова деведесетих година прошлог века. Колико је њих обновљено?

Недавни трагични рат је оставио многобројне ране. Порушене цркве и манастири су једна од њих и додатно потврђују безумље овога рата. Код нас у Епархији далматинској, хвала Богу, велики број цркава и манастира је обновљен. Та чињеница доприноси окупљању нашег народа око своје Цркве, посебно у току лета. Лети се широм наше епархије одржавају далматински сабори, од којих је најпознатији сабор за Преображење у манастиру Крки. На томе сабору се већ неколико година уназад окупи више од десет хиљада људи, и то не само Срба из Хрватске, него и из Републике Српске, Србије, па и из земаља Европске уније. Ти сабори уливају наду на опстанак, али и повратак православних Срба на своја вековна огњишта у Далмацију. Ми се надамо и Богу молимо да тако и буде.

Има ли неких вредности, попут икона или књига, на пример, које су нестале током ратова деведесетих, а којима се и даље не може ући у траг?

Уз цркве и манастире, страдало је нажалост и многобројно црквено благо, иконе и богослужбене књиге. Нешто је заувек уништено, али доста тога је спасено, на пример ризница манастира Крке, која има више од две хиљаде експоната, а тренутно се налази у Музеју СПЦ у Београду. Последњих година у манастиру Крки, уз помоћ Министарства културе Хрватске и Министарства културе Србије, тј. Завода за заштиту споменика из Новог Сада, обнављају се просторије где би та ризница требало да се врати. Поред тога, ми већ сада имамо отворених црквених ризница, рецимо у манастиру Крупа, које су доступна посетиоцима. У Шибенику припремамо просторије за ризницу Епархије далматинске, у којој ће бити изложене иконе и други експонати из највећег броја цркава и манастира Далматинске епархије.

Постоји ли потреба за градњом нових храмова и колико је то могуће у овом тренутку?

У Далматинској епархији постоји довољан број цркава и манастира, али многе траже обнову. Код нас је већи проблем недостатак народа, јер се до сада само трећина православних Срба вратила на просторе Далматинске епархије, у односу на онај број од 1995. године. Ми се надамо да ће се ово стање изменити и да ће хрватска држава уласком у Европску унију омогућити повратак прогнаним Србима и гарантовати им сва људска и грађанска права. У овом процесу повратка очекујемо такође помоћ и подршку матичне државе Србије.

Како бисте описали живот верника ваше епархије у Хрватској? С којим се проблемима најчешће сусрећу, могу ли слободно да исповедају своју веру?

Наш народ се у пракси најчешће сусреће са повратничким проблемима – обновом кућа и стварањем оптималних услова за живот. Ми се надамо да ће улазак Хрватске у Европску унију допринети економском развоју и бољим условима живота за Србе. Далмација има благословену климу и веома је атрактивна у туристичком смислу. Поред тога, овде успевају маслине и виногради, а у неким областима постоје идеални услови за сточарство. Све то говори да је овде могуће живети, само треба труда и воље. Ми се као Црква трудимо да наш народ остане веран својој православној вери, као што је то био кроз векове. Православље нас учи да будемо истински божји људи и да не гајимо злобу и мржњу према другима, али и да се не одричемо своје вере. То понекад није лако, али је часно и достојанствено.

Какав је живот српске Цркве?

Црква је одувек живела животом свога народа, носећи с њим заједнички крст сведочења. То се с пуним правом може рећи и за српску Цркву у Хрватској. Највећи скупови нашег народа, поред свих мука и повратничких невоља, и данас су управо око Цркве и богослужења. Поменуо сам већ Преображење у манастиру Крка. Таквих и сличних окупљања има широм Хрватске. Та духовна сабрања, која нису оптерећена политиком, уливају наду нашем народу. Та сабрања не изазивају сукобе и поделе, већ управо обрнуто – јачају јединство народа и упућују га на живот у љубави према Богу и ближњем. Што се тиче појаве такозване ХПЦ, њу тренутно заговара мали број људи. Ти људи говоре језиком прошлости из најмрачнијег периода Павелићеве НДХ. Мислим да Хрватска, окренута ка Европској унији, неће дозволити рад оваквог удружења и да оно нема никакве будућности, али је наша дужност била да упозоримо на опасност од његове појаве у наше време.

Црква живи од Васкрсења

„Најједноставније речено, Васкрс даје смисао постојању света, јер без Васкрсења овај свет би био обична радионица смрти. Васкрс је као цвет у пољу; или као планински поток, који даје живот свему што га окружује и што га се дотиче. Тако и Црква живи од

Вакрсења и у реалности Васкрсења, а испуњење васкршње наде очекујемо приликом другог доласка Христовог и свеопштег васкрсења мртвих. Ту есхатолошку слику морамо непрестано имати пред собом, јер нам она даје истинску радост и смисао овога живота", каже владика Фотије упућујући радосни хришћански поздрав: „Христос воскресе – ваистину воскресе!"

Сусрет папе са митрополитом загребачко-љубљанским Јованом

Папа Бенедикт Шеснаести требало би у јуну да посети Хрватску. Владика Фотије каже да се може претпоставити да ће се поглавар Римокатоличке цркве у неком тренутку сусрести с нашим митрополитом у Загребу, али да се то сада не може са сигурношћу тврдити.

– Богословски дијалог који се већ дужи низ година води с Римокатоличком црквом веома је значајан за православну Цркву, јер нас дијалог упућује на заједничку традицију из првог миленијума хришћанства. Многи данас заборављају да су Источна и Западна црква до XI века били једна Црква. Богословски дијалог православних с римокатолицима, а то значи првенствено са римским папом, има за циљ да се та болна и трагична подела превазиђе и, ако би Бог дао, поново васпостави пуно јединство Цркве, како је то било у првом миленијуму. Многи неупућени људи, данашњи дијалог православља с римокатолицизмом погрешно и злонамерно тумаче и унапред осуђују као издају православља, што је потпуно нетачно. Православље је по својој ширини васељенско и мора бити у дијалогу са свима, јер смо ми као православна Црква одговорни не само за своје спасење, него и за спасење свих људи, као и целокупне творевине Божије – каже епископ далматински.

(Јелена Чалија, Политика)